

obcokrajowców za konieczne częściej uważają osoby słabiej wykształcone, starsze oraz niezadowolone ze swojej sytuacji materialnej. Natomiast rzadziej zgadzały się z tym stwierdzeniem osoby deklarujące przynależność do mniejszości lub znajomość z osobą należącą do mniejszości.

W sondażu badano również akceptację różnorodności kulturowej wśród Polaków. Okazuje się, że ponad połowa (52%) zgadzała się z twierdzeniem, że dobrze jest kiedy w jednym państwie mieszkają ludzie jednej narodowości. W stosunku do 2005 roku odsetek ten zmalał z 56%. Połowa była również zdania, że dobrze jest mieć za sąsiadów ludzi o odmiennej kulturze i tradycji (50%). Ta postawa również uległa drobnej zmianie, w poprzednim sondażu z tym stwierdzeniem zgodziło się 53% Polaków. Zdecydowanie częściej taki pogląd wyrażały osoby o lewicowych poglądach, w lepszej sytuacji materialnej, w przedziale wiekowym od 35 do 44 lat oraz osoby deklarujące przynależność do mniejszości narodowej lub etnicznej lub znajomość z przedstawicielami mniejszości.

Lista wykorzystanych źródeł

1. Tożsamość narodowa Polaków oraz postrzegania mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce. Komunikat z badań, Warszawa, Centrum Badania Opinii Społecznej, lipiec 2015.
2. Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, Dz.U. z 2005 roku, nr 17, poz. 141

Olga Wyzińska

*studentka Instytutu Socjologii
Uniwersytetu Warszawskiego
Opiekun:*

doktor habilitowany,

profesor **Sławomir Łodziński**

OŚWIATA W JĘZYKACH MNIEJSZOŚCI ORAZ JĘZYKU REGIONALNYM NA POZIOMIE SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

Artykuł przygotowano w ramach międzynarodowego seminarium Instytutu Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego (prof. Sławomir Łodziński) oraz Wydziału Socjalno-Psychologicznego Żytomierskiego Uniwersytetu Państwowego im. Iwana Franki (doc. Sergiusz Rudnicki, doc. Olga Sawyczenko)

Studia filologiczne w Polsce pojawiały się w różnym czasie i na różnych uczelniach. Powodzenie ich rozwoju zależy zarówno od dostępności wykwalifikowanej kadry jak również kandydatów zainteresowanych podjęciem danych studiów. Na uczelniach polskich w

ramach nauki języka mniejszości, jej kultury, historii oraz literatury podjęte jest kształcenie na kierunku „filologia”. W jego ramach istnieją specjalności w zakresie języka: białoruskiego, ukraińskiego, rosyjskiego, niemieckiego, słowackiego, litewskiego, czeskiego oraz hebrajskiego. Dodatkowo w ramach filologii lub kulturoznawstwa - ormiańskiego. Niektóre ze specjalności są również realizowane na kierunku „kulturoznawstwo”. Absolwenci pewnych specjalności mogą również uzyskać wykształcenie pedagogiczne przygotowujące do pracy w zawodzie nauczyciela [1].

Na uczelniach polskich w ramach lektoratu z języka obcego na wielu kierunkach istnieje możliwość wyboru nauki języka niemieckiego lub rosyjskiego zamiast angielskiego.

Studia podyplomowe pozwalają na uzupełnienie kwalifikacji w zakresie języka mniejszości. Głównie są przeznaczone dla czynnych zawodowo nauczycieli. Uniwersytet Wrocławski prowadzi takie studia z języka czeskiego, ukraińskiego, rosyjskiego i niemieckiego. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oferuje przygotowanie do nauczania języka niemieckiego i rosyjskiego.

Jedną z grup zajmujących się opracowaniem zasad funkcjonowania filologii jest grupa robocza powołana w ramach Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych. Skierowała ona do Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polski i Konferencji Rektorów Zawodowych propozycje utworzenia etnofilologii mniejszości. Propozycja ta została zaakceptowana.

Opracowano również nowe regulacje odnośnie minimum kadrowego w zakresie kształcenia na studiach I i II stopnia na kierunkach etnofilologii [1].

Etnofilologia kaszubska [2, 3, 4]. Wykładana od roku 2014/2015 na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Gdańskiego. Obejmuje studia I stopnia. Jest to profil praktyczny. Jego celem jest kształcenie w specjalnościach zawodowych: nauczycielskiej (przygotowanie do zawodu nauczyciela języka regionalnego na etapie przedszkoli i szkół podstawowych) oraz animacyjno-medialnej (animacja kultury, przygotowanie do pracy w mediach kaszubskich). Uniwersytet Gdański w ramach tego kierunku współpracuje z Zrzeszeniem Kaszubsko-Pomorskim, Kaszubskim Uniwersytetem Ludowym w Wieżycy, Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie, Radiem Gdańsk, Mediami Kaszëbë. Etnofilologia kaszubska jest prowadzona na mocy uchwały nr 122/12 z dnia 20 grudnia 2012 roku. Ukończenie jej pozwala na podjęcie pracy w mediach regionalnych, szkole, ośrodkach kultury lub jako tłumacz języka kaszubskiego. Osobami, które wybierają ten kierunek są głównie członkowie mniejszości posługującej się językiem regionalnym oraz osoby zainteresowane kulturą oraz językiem kaszubskim.

Etnofilologia białoruska ma powstać na Uniwersytecie w Białymstoku. Kierunek ten ma ruszyć w roku akademickim 2016/2017. Zastąpi ona filologię białoruską, która budziła małe zainteresowanie. Głównymi celami tego kierunku mają być: poznanie języka i literatury białoruskiej, zapoznanie słuchaczy z historią Białorusi oraz procesem kształtowania się tej mniejszości w Polsce. Etnofilologia białoruska ma również nauczyć studentów umiejętności praktycznych, głównie podczas pracy w terenie. Program nauki na kierunku „Etnofilologia białoruska” konsultowany był z organizacjami i stowarzyszeniami związanymi z mniejszością białoruską. Władze uczelni chcą by absolwenci tego kierunku byli przygotowani do podjęcia pracy w ośrodkach kultury, mass mediach oraz wszystkich sektorach, które wymagają dobrej znajomości języka oraz kultury białoruskiej. Będą oni mieli również nabycia uprawnień pedagogicznych, które pozwolą na to by zostali nauczycielami w szkołach oraz innych placówkach oświatowych [5].

Czy tylko filologia i etnofilologia? Filologia to nauka głównie o tradycji, historii, literaturze, ogólnie szeroko pojętej kulturze mniejszości. Pojawia się pytanie, czy jest ona skierowana do mniejszości czy może osób zainteresowanych innym krajem, ich kulturą oraz językiem? Nie da się na to pytanie jednoznacznie odpowiedzieć. Jednocześnie nie jest możliwe by w Polsce (a także innych krajach) umożliwić mniejszościom naukę wszystkich kierunków występujących w danym kraju w ich języku. Jest to zrozumiałe ze względu na kwestie finansowe, administracyjne, a także polityczne. Etnofilologia jest kierunkiem bardziej odpowiadającym na potrzeby mniejszości narodowych oraz posługujących się językiem regionalnym. Pozwala ona na naukę praktycznych umiejętności, które w przyszłości mogą umożliwić pracę np. w zawodzie nauczyciela czy komunikacji medialnej.

Istotną rolę w tym zakresie ma odegrać uczelnie wyższe. Niektóre jednostki naukowe nie poprzestają na kształceniu w ramach filologii czy etnofilologii. Zajmują się również badaniami historii i współczesności mniejszości. W Polsce jest to między innymi: Zakład Badań Narodowościowych Instytutu Sławistyki PAN w Warszawie, Katedra Etnologii i Antropologii Kultury Uniwersytetu Wrocławskiego, Instytut Etnologii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Takie badania podejmuje również Instytut Pamięci Narodowej. Badania te mają służyć poznaniu historii oraz kultury współczesnej mniejszości.

Głównymi aktami dotyczącymi prawnego uregulowania funkcjonowania oświaty na poziomie szkolnictwa wyższego związanego z mniejszościami narodowymi i etnicznymi oraz językiem regionalnym są:

- uchwały Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego,
- Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym,
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

Głównie te dokumenty nie poruszają kwestii oświaty na poziomie szkolnictwa wyższego w odniesieniu do mniejszości bezpośrednio, ale odnoszą się do ogólnych zagadnień związanych z prawami mniejszości oraz oświaty.

Przykłady uniwersytetów prowadzących oświatę związaną z językami mniejszości lub językami regionalnymi oraz/lub nauczającymi w języku mniejszości:

- Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Neofilologii, Instytut Językoznawstwa - Zakład Bałtologii (filologia - specjalność: bałtologia, filologia litewska); Zakład Ukrainistyki;

- Uniwersytet Warszawski, Wydział Polonistyki - Katedra Językoznawstwa Ogólnego, Wschodnioazjatyckiego, Porównawczego, Bałtystyki (wykładany: języki litewski); Wydział Lingwistyki Stosowanej - Instytut Rusycystyki, Katedra Białorutenistyki, Ukrainistyki; studia judaistyczne (nauka języków jidysz i hebrajskiego);

- Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Wydział Filologiczny - Zakład Filologii Czeskiej i Łużyckiej, Słowackiej, Katedra Ukrainistyki;

- Uniwersytet Wrocławski, Instytut Filologii Słowiańskiej - Zakład Bohemistyki; Zakład Ukrainistyki;

- Uniwersytet im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie - Zakład Białorutenistyki, Filologii Ukraińskiej, Języka Rosyjskiego;

- Uniwersytet w Białymstoku - Katedra Filologii Białoruskiej;

- Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie - Katedra Filologii Rosyjskiej - specjalność: filologia rosyjska z językiem rusińsko-łemkowskim; Wydział Filologiczny - podyplomowe studia z zakresu romologii

Lista wykorzystanych źródeł

1. Piąty raport dotyczący sytuacji mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego w Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2015, s. 98-101.
2. Etnofilologia kaszubska, http://ug.edu.pl/20479/etnofilologia_kaszubska, 09.05.2016.
3. Studia filologiczne, <http://www.uczelnie.net/studia-filologiczne>, 09.05.2016.
4. <http://fil.ug.edu.pl/>, 09.05.2016.
5. Etnofilologia białoruska na Uniwersytecie w Białymstoku, <http://www.uwb.edu.pl/nawosci/aktualnosci/etnofilologia-bialoruska-na-universytecie-w-bialymstoku/71ced608>, 09.05.2016.